

શ્રાવ-મસ્તાની નાટકના ગાયનો.

“ શ્રી ભારત નાટક સમાજ ” માટે

જાપાની પ્રસિદ્ધ દરનાર,

શ્રી ભારત નાટક સમાજના માલિક ”

“ તદાપાદ-” મંદ્ર પ્રકાશ ” પ્રિન્ટિંગ પ્રેસ અને

ભાવનગર.

“ શ્રી વિદ્યા-વિજય ” પ્રિન્ટિંગ પ્રેસમાં બાંધ્યું.

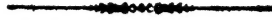

શ્રી

ખાજરાવ-મસ્તાની નાટકના ગાયનો.

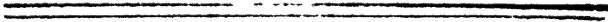
“ શ્રી ભારત નાટક સમાજ ” માટે.

છપાવી પ્રતીક ૨૦૨૧

શ્રી ભારત નાટક સમાજના માલિક.

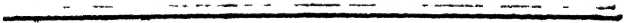
આવૃત્ત ૧ લી

અમદાવાદ “ ચંદ્ર પ્રકાશ ” પ્રિન્ટીંગ પ્રેસમાં

અને

વનગર ધી “ વિદ્યા વિજય ” પ્રિન્ટીંગ પ્રેસમાં છાપ્યું

સંવત ૧૯૬૦.

સને ૧૯૦૮.

કીંમત રૂ. ૮-૨-૦.

११२४
५-२-६

સને ૧૮૬૭ના ૨૫ મા આક્ટ પ્રમાણે ૧૭૪૨ નાવી સર્વે ૬૬ માસીકે ૨૫ રાજ્યા છ માં આ બુદ્ધ અર્થની કોઈપણ ગાયનની લાઈન અથવા નાટકના માસીકની રજા મીનાથ છાપરો છપાવરો કે ભવવરો નહિ

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કાપીરાખિટ્ટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૪૧૨૪ વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ બાબુશવ મૂર-લાની બાલની
ગાથા

વિષય દ - : ૨ - ૪

મુખ્ય પાત્રોના નામ.

પુરુષ વર્ગ.

બાહુરાવ—	... ..	પેશ્વા
શાહુ માહારાજ—	..	સતારાનો રાજા
ચંદ્રસેન—	. ...	ધનાજી બાધવનો પુત્ર.
બાપુશાહેબ—		એક મુસદ્દી નોકર.
નીઝામ—	. ...	જ્વરાડ પ્રાતનો મુખો.
લટપટ (રામા)—	..	બુદ્ધેશખડનો બ્રાહ્મણ.
નાનાસાહેબ—	. . .	બાહુરાવનો પુત્ર
માધવદાસ—	..	દેવીનો પુત્ર
ચટપટ (ગંગાધર) .		માધવદાસનો પુત્ર.
કલ્યાણસ્વામી (અમ્હે દ્રસ્વામી)		બાહુરાવનો ગુરુ
રામદાસ—	. . . . .	કલ્યાણસ્વામીનો ગુરુ
શીરોમણી—	.. . . . .	મુખ્ય છોકરો
બગલો -	... ..	શીરોમણીનો નોકર.

સ્ત્રીવર્ગ.

મસ્તાની—	.....	.. બાહુરાવપર મેહીત થનાર સ્ત્રી.
કાશીબાઈ—	... ..	.. બાહુરાવની પરણેલ સ્ત્રી
મોહીની—	.....	.. નગવાસી નાયકા
મળુલા—	.. . . . .	.. મુખ્ય શીરોમણીની સ્ત્રી.
પદ્મણી—	.....	.. મળુલાની દાસી
લક્ષ્મી (ગોપીકા બાઈ)—		.. ત્રણકરાવ સરદારની છોકરી (નાના-સાહેબની સ્ત્રી)

ચોપદાર, સીમણ, કસી, સીપે, હોતકર, ગાયકવાડ, ડેશી, દતાજી, ઉતર વીગેરે, વીગેરે.

બાહરાવ-રાસ્તાની

નાટકનો ટુંક સાર,

— ❀ —

અંક પહેલો

૧ સુત્રધાર, બાળાઓ, ગીરનારી, ગુરુ સત્તવન નાટકની ચરચા.

૨ શાહુની કચેરી, અંદ્રસેનને મહેલુ દેસી અંદ્રસેન, બાહરાવનું પોગળ ખોલનું, બાહરાવનું આવવું, અંદ્રસેન, બાહરાવનો સવાદ, તરવારનો ત્યાગ, અંદ્રસેનને કાઢી મુકવો, અંદ્રસેનને જાપો લેવા તૈયાર થવું, નીઝામના લીલાકે, બાહરાવની નીઝામપર સ્વારી.

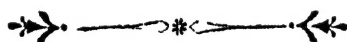
૩ લટપટ (રામાનું બીજા માગવા આવવું મસ્તાનીનું સાબળવું. તેને હકીકત પુછી, દીલગીર થઇ, નોકરીએ રાખી લેવો બાહરાવનું આવવું. બાહરાવનું શીઘ્રે, હોલકર ત્યા ગાય-કવાડ સાથે વેશાતરમા આવી. નીઝામના દરબારમા જવું.

૪ નીઝામનો ખાનગી દરબાર પ્રથમ તેની બાહરાવ તરફથી નશીયત, વક્ત વીનોદ સરદેશમુખી ચોંચાઇના હક લેવા. રવાના થવું નીઝામની અહસોસી, મસ્તાનીનું બાહરાવ-ફોનપર આશક થવું, અને તેથી નાસવાનો વીચાર.

૫ મસ્તાની એ વખત થયા ત્યારે લટપટ ને બોલાવેલ
લટપટ સીડી નાંખી બનીને સીંગે ઉપરથી કતરવું મસ્તાનીનું
જવું ચંદ્રસેનનું સીપઈ માથે આવતું લટપટનો પ્રપચ મસ્તા-
નીની આશકાઈમાં ચંદ્રસેનનું લટપટ માથે સોધવા જવું

૬ ગામબહાર ધર્મગામ નાનીમાં મથે મસ્તાનીનું રહેવું.
લટપટ અને ચંદ્રસેનનું આવતું લટપટનું ચંદ્રસેનને બનાવવું
લટપટ પાસે મસ્તાનીનું જલ્દન થતું જ્યાંથી મક્તિનું ઉતારવું,
ચંદ્રસેનને ધાયત કરવો લટપટ અને મસ્તાનીનું નાશી જવું
ઉતારવું આવતું, ચંદ્રસેનને સારવાર વાન્ટે લઈ જવો.

૭ બાજરાવની છાતળી બાજરાવ મસ્તાનીનો ખુખી-
કારક દેખાવ.

અંક ૧ જો.

૧ કશીબાઈનો વપનાનાસાહેબનું મસ્તાનીનો દ્વેષ રાખી
આગમન કાશીબાઈનું મમતવવું બાજરાવનું આવવું કાશી-
બાઈનું જવું. બ નેની જાજી નાનાસાહેબને કેદની સજા
સીપાઈનું નાનાસાહેબને મળવું.

૨ માતાના પુત્રની અધિવદાસની પુત્રી લટપટ (ગગા-
ધર) સથે પસા સવધી તરફ આવતી સામે ઇચ્છીશ રોડ તથા કાગી-
માની પેટી લઈ મોડના રાગને ત્યાં જવું

૩ મસ્તાની ગયા બાબતની ચંદ્રસેનને વ્યાકુળતા થઈ-
પડે તો મેળ પ એકાબીકાનો વેશભાવ ચંદ્રસેનને બાજરાવને

જીવ શેવા નીચાર ચટપટને સમજાવવો ચટપટનું નીમકહલાલીથી જવું
 હટપટનું આવવું ચટપટનું ચહા ખીસકુટ ખાતા ખાતા આવવું હટપટ
 સાથે અચકાવવું બન્નેનો વીવાદ લાયબલમા લોહી લુહાણ ચંદ્રસેનનું
 આવવું, ચટપટને લખ જવો

૪ મસ્તાનીનું નાનાસાહેબને જેલમાંથી છોડાવવું સીપાઈ
 ઇને સમજાવું નીમકહલાલીનો દાખલો

૫ મોહીની તથા ઉસ્તાદની ગમ્મત ચટપટને રડીઆજની
 શીક્ષા દુનિયાને નાયકાનો પ્રત્યક્ષ દાખલો ચટપટનો પરતાવો

૬ ચટપટ અંો છોકરો, નીશામાજ, જુગારી તથા રડી-
 આજની હાલતનું જ્ઞાન, સગમાર્ગપર ચટપટનું આવવું.

૭ બાહરાવ મસ્તાનીનો પ્રેમ નાનાસાહેબનો પ્રવેશ,
 સતાઈ જવું ચંદ્રસેનનું આવવું નાનાસાહેબે ચંદ્રસેનને ધાયલ
 કરવો ચંદ્રસેનનો પ્રપચ પ્રપચમા ફાવવું બાહરાવે મસ્તાની
 તથા નાનાસાહેબને કેદની સજા કરવી

અંક ૩ જો.

૧ મસ્તાનીનું પ્રેમ મસ્ત થવું, બાહરાવનું રટણ કરવું
 ચટપટ, હટપટનો પ્રવેશ સીપાઈનો ધાત, ચંદ્રસેનનો પ્રવેશ,
 મસ્તાની સાથે પ્રેમવીનોદ, ચટપટ હટપટ મળી ચંદ્રસેનને બાધવો
 મસ્તાની તથા હટપટનું જવું ચટપટની ચંદ્રસેનને શીખામણ
 સીપાઈનું આવવું ધમાધમી.

૨ કલ્યાણ સ્વામીનો ચટપટને ખાવો ન થવા વીશે ઉપર દેશ શીરોમણીનો પ્રવેશ, ભગલાનો મેળાપ જવું, પદ્મણીનું પ્રોતાના રૂપ વીશે વખાણ કરતા આવવું. ઇશકના મારનો દાખવે બધાનું જવું મંજુળાનો પ્રવેશ, ડાયવોર્સ લેવાનો વીચારે બગીચામાં જવું.

૩ ચટપટ મંજુળાનો ખુબી કારક પ્રેમ, મેળામ, ધણી સાથે ન જવા વીશે વાત, ચટપટની યુક્તિ, પ્રપચનો બ્યબ્યકાર.

૪ બાહરાવની બે બાન સ્થીતી, સનીપાતના ચીન્હો બે બાનમાં ઉડી ચલ્યા જવું, બધાએ શોક કરવો તપાસ માટે જવું.

૫ મંજુળા અને ચટપટનો નારી જવાનો નીશ્ચય મંજુળાનો ધણી શીરોમણી સાથે પદ્મણીને વળાવવાનો વીચાર, શીરોમણીનું આગમન, બંને ની ધમાધમી, મંજુળાની માનું આવવું. જમાઈને સમગ્રવત્તુ તથા છોકરીને શીખામણ દેવી. મંજુળાનો પ્રપચ, પ્રપચમાં પાર ઉતરવું નાસી જઈ ચટપટને મળવું.

૬ લક્ષ્મી (ગોપીકાગાઈ) તથા નાનાસાહેબનો મેળાપ, પ્રીતી લીનો, સ્વોકાર, કલ્યાણસ્વામીનું આગમન, બેવું પ્રસન્ન થવું નાનાસાહેબને સીપાઈથી બાહરાવ ગુમ થયાની ખબર મળવી. જુદા પડવું.

૭ મસાણા બે બાન સ્થીતીમાં બાહરાવનું આવવું, નાનાસાહેબ તથા બાહરાવનો મેળાપ, દત્તાત્રયનું બધાને તેડવા જવું કલ્યાણસ્વામીનું આવવું-બાહરાવનું મૃત્યુ, રામદાસ-

સ્વામીનું દર્શન પેદ્યાની વંશાવળી સાબળવી, રાજ મંડળનું આવવું મસ્નાનીએ ખજરંથી ચંદ્રસેનને મારવો, પોતે પણ મોતને હવાલે થયું.

૮ ચટપટ, મંજુળાનું વાડીમા રાત રહેવું, શીરેમણી પદ્મણી તથા ભાલાનું આવવું, હાસ્યવીનોદ ધમાધમી સીપાઇનું આવવું બધાનું જ્યેરીમા લમ્બ જવા.

૯ નાનાસાહેબને શાહુમહારાજ તરફથી પેશવા પદની સોપણી તથા નાનાસાહેબ હસ્તે ગુનહુઆરનો ઇન્સાફ, છેવટનો આનંદ આનંદ આનંદ.

બાજરાવ-મસ્તાની.

નાટકના ગાયનો.

અંક પહેલો

સુ૦ બા૦—

૧

જ્ઞાતા ગુરૂ ગીરનારી	
દાતા દિન જન ભારી—	જ્ઞાતા૦
અત્રી તનુ અવતારી	
દીગંબર ત્રીપુરારી	
ત્રીગુણાત્મક મોહભારી—	જ્ઞાતા૦

બાળાઓ—

૨

(છે) દુનિયાની રંગત ન્યારી, કરે કાર્ય ન બેઈ વીચારી
(જે) એકે કુમતી ઉચારી, હા હા હા કરી લીધે ધારી.
ગાડરીઆ પ્રવાહ સમાને, અંધ થઈ વીચરશે આમ
પડે ન પારખ પંડીત પ્રેમી, ગાળ ખોળ સમ ખરચે દામ
કેસર કુમ કુમ એક ધારી, સરખી ગણે સતી વ્યભીચારી
(રે) કરે કસોટી નવ કોઈ કારી, પડી ટેવ ટળે ન નહારી.

ખાળાઓ—

૩

તાત ધીર ધારી જુઓને ઇતિહાસમાં.
 સુદ સતીઓ પ્રતાપ જન્ત પામીઓ પ્રકાશ--ધીર૦
 સીતા દ્રોપદી મદોદરી ઉજ્જસમાં—
 અહલ્યા તારા કુન્તા ભવે ભાસ
 રેસારઠાણીને પદ્મણી હુલાસમાં—
 સત્ય કાળે વરી જઈ હુતાસ
 ભાર્યા ભુષણ તે દારા દુશણ વીના
 કિર્તી ચાપાસ અનીતિનો કરે નાશ— ધીર૦

દરબારીઓ }
 તથા વારાંગના. }

૪

રહો અચળ સ્થળ મુખ સદા—
 ભારત ધર્મના ભાણ, પ્રગટયા ચતુર મુગ્ધણ.
 તું થાઓ કલ્યાણ—અરીનદ્ર
 થાય નીશદીન ચરણ શરણ મન્દ્રે.
 તજીને મહા મોહ આપદા.— રહો૦
 પામે પુરપતી સદે જય જય જય જય.
 ધારે સુનીતી ટાળે અનીતી.
 જામે જુગ જશ જદા.— રહો૦
 વારાંગના— ૫
 ગાઓ હળી મળી સેયર,

આન દેથી ચહો ઉમાવર હર— ગાઓ
 આ તન મન ધન વારે સહુ જન.
 મુખ કરતા, દુઃખ હરતા, રૂપ ધરતા, ભુખ ભરતા,
 સીવકટુ કંઠધર. ગાઓ
 ધાકીટ કીટયા-કીટ કીટ કીટયા.
 કડાનયા કીટયા કડાનયા કીટયા કડાનયા.—ગાઓ

બાજીરાવ— ૬
 ટાળુ લખ્ય ઝપેટમાં સર્વદા.
 ભુચર ખર ખાળી રાખવો સદા.— ટાળુ
 દીસાઓ ડાલાવું નીજમ નમાવું.
 જોશે આ ભુજા હાની વોરી લેશે આપદા.
 અનાડીને અતી રીક્ષા દેવી ન્યાયથી તદા.—ભુચર
 ચાતુરી ચલાવું દુદામા ફસાવું.
 સપાટે સજા જરૂરે જમાવું હું જદા.
 આયે ધર્મ વીરોધીને મસ્તકે માફે ગદા—ભુચર

લટપટ— ૭

લટપટ લાજને લેહુજમાં નોકરી મળી ઝટપટ
 ચટપટ ચીન માફ થાએ, તજવી ખાલી ખટપટ
 નવ ભવે હવે માગવી પડશે, ભમી ભમીને ભીખ
 રોજ મોજની ખોળમાં ખાંતે ફરમુ ઠીકાઠીક
 કરવી પડશે નહીં માથા ઝીક, મોટા માનદાતાની નવ ખીક,
 (રહીશુ ગુલનાનમાં, જમશુ મકાનમાં, સુવું મેદાનમાં

(૧૨)

હયા આસમાનમાં, લઘુ સદસદ)—લટપટ

ખાજરાવ }
તથા સરદારો } ૮

ગામ ગરાસ લુટીને લાવો રંભાવરો યુદ્ધમાં થઇ શુરા
રામ રમાવો તોડી દુષ્ટ તન કરો શુરા
જાજરે જકડી, -યવનો પકડી, -સકળે સકડી,
પાપી કરો પુરા જનનીહાં, લજવોમાં,
તડકી ઝડકી એ અરીઓ તણા કુંડાવો પુરા. ગામ

મસ્તાની— ૯

મધુરી મુરતી આ. . . . .
આવ્યો ઈંદ્ર એ અવનવો, ભૂતારવા મધુરી૦
મન મસ્તીમાં સ્થીર નવ રહેતું,
મલીન થઇ મતીઆ. . . . આવ્યો૦
મત્ર ભૂરકીથી ભરમાવી
ખાળે રતી પતી હાં ... . . . આવ્યો૦

લટપટ— ૧૦

બસ હું બ-યો કું ફાંકડો ભુઓ છત્રપતી આ છેલી-
વાવાવાજ વાવા
આડો છે મુછનો આંકડો, રહીશુ રસ રંગમાં રેલી-
હાહાહાજ હાહા

(૧૩)

આ ઠોકર એક ઠમકાવશું, તો મળશે રૂપીઆ થેલી-

વાવાવાલ વાવા

મુપદ્મણી પરણી લાવશું, ને ખનાવશું હવેલી-

હાહાહાલ હાહા

ખહુ ગાડી ઘોડા રાખશું ને થઇશું સુંદર સેલી-

વાવાવાલ વાવા

ચાકર પર ચાલુક દાખસું ને ફક્કડ ખનશું રેલી-

હાહાહાલ હાહા

નીત નાંચકાઓ નચાવશું, ગાન તાને રહીશું ખેલી-

વાવાવાલ વાવા

ચતુરાઈ રીત ચલાવશું, મોભે કરશું મન મેલી-

હાહાહાલ હાહા

કોડો પત્તી કહાવું કરસું, કોક કળાએ કેલી-

વાવાવાલ વાવા

નર્થ કાને કોઈનું લાવશું, આનંદની થાશે હેલી-

હાહાહાલ હાહા

મસ્તાની—

૧૧

સાહ્ય થભે શૈલેચર સ્વામી, ધ્યાને ધરણી ધર ધરભેલ

કૃપા કૃપાળુ કરભે વાલા, વારે વેગે વેલા ચડભેલ—

એ ..... સાહ્યથભે

ભાવીક ભક્તો ભવથી તાર્યા, ભય ભીડ ભંજન હરભેલ

હિમાનાથ અરણ્ય અખળાની,

આજે અંતરથી ન વીસરભેલ,

(૧૪)

વીજયા ચુરસરી તજજો લોખા, વારવા માની ક જોછ.
અ . .... સાદ્ય૦

મસ્તાની— ૧૨

અરે જ જ જ દુર થા થા થાને કુકર્મી કામી
પાપી પરાણે પ્રીત નવ થાયે લે તું માની-અરે૦

અંદ્ર—

માન માન માતુંની તું શીદને સતાવે.
શર્મ તણને સહુણી લેટ જદદી ભાવે.

મસ્તાની—

શૂરીને સતાવવામાં હાની છે હરામી.
એ વાતમાં ન ખામી, નકામી, ખદનામી-પાપી૦

લટપટ— ૧૩

ન સુખી સતીને સતાવનાર—
થાયે થાયે ખલકની વીશે ખવાર—(હા હા) ન૦
દુર્યોધનાદિ કીચકનો થયો છે સહાર.
રાવણાદિ દાનવે ખાધો છે રામા માટે માર.
જુઓ તે ચીતાર—જે જન રમે જાર,
અંતે છે લાચાર-પામે દુઃખ અપાર— ન૦

મસ્તાની— ૧૪

મીડી મરમાળી આંખ અણીઆળી,
તન મન હરતી નમણી નીહાળી— આંખ૦

(૧૫)

લડના લોભાણી છે, જોઈ જાડવાળી.
કામ શરે લેદીને, મર્મ સ્થળે છેદીને, દૈહસુ પ્રજાળી,-આંખ
લવ્ય મનોહરી છબી ભૂપ લાળી.
નરવર નામીએ સાહુકર સ્વામી એ બનું હુ સુ ખાળી-આંખ

મસ્તાની--

૧૫

ચાલો રસીક રમાડુ રગમા
મુખે સેજે મુવાડું સંગમાં
અનંગના ઉમંગમાં.

ચાલો

ખાજરાવ-

વાહ વાલી મધુરી વાણી તારી લલચાવે આવાર
વા વા વા
ચાલી નહી ચાતુરી મારી નારી તું હુ શીયાર
આ હા હા

મસ્તાની -

વાહાલા વખાણો અર્થ મુજને હું અખળા
અવતાર,

ખાજરાવ-(કેમ, કેમ)

મસ્તાની--

સાથી મુજલવીજ સ્યામા હોડી તરે નહી
લવપાર (આ એમ) અનંગના, ઉમંગમાં.-ચાલે

(૧૬)

અંક બીજો.

કાશીબાઈ—

૧૬

હરી રાખો લાજરે અછત નાથ કહેવાય સુખે દીન જાય,
 હૈયું હરખાય વીજય કીરતીના જગ જશ ગવાય. હ.
 યવન ઇળને ઇળ કરીને આવ્યા અહીં રાય,
 બુવન મહા સર કરીને સત્યે છીધી સહાય. હે.

સખીઓ—

૧૭

સખી શરદ પુનમની રાત રણીયામણી રાજતીરે
 લોલ એ... .. સખી૦
 નથી પતિ કરમની વાત કહું ક્યાંય હુ લાજતીરે
 લોલ એ ..... સખી૦
 અતિ મદન અગન તન બાળે કે બાવરીહુ થતીરે
 લોલ
 જતી તદન જદન જાન બૂલી કે ભાવથી ન સૂતી
 રે લોલ એ... .. સખી૦

સાખી.

જોબન જોર વધું વળી, ચિત્ત ચંચળ રહે રોજ,
 પતિ વશ્યા પરદેશમાં પામી નહિ કાંઈ મોજ.
 શયન બુવન જતાં સોજમાં સ્વામી સાંભરી આવે,
 નયન ભર્યા મુજ નીરથી ફર કામ સતાવે.

(૧૭)

સાખી.

વાંસા વીત્યો વાયદો, વામા જોતી વાર,
 તરશ્યું ચાતક ટપાવળે, પ્રેમ નીરને માર.
 સરખી સૈયર મળી હાંસી કરે છે, મારી મણ્ડલ મેણ્ડલ
 સાસુ સંતાપે વળી દીયર દુલાવે જૂઠી જેઠાણી જમડા
 ઘોલે રે. મરડો

નાનાસાહેબ—

૧૮

પીતાજી કરશે જે જન પાપ પામશે બદલો આપોઆપ
 ઝળીપર બેસી મૂકે કાપે પડી પૃથ્વી પામે સંતાપ. પીતાજી
 જીએ મૂખ લાવીને શુંક આપ,
 હશે તેવી પડશે ખરી છાપ,
 કદી કુર કામ કરે જો આપ,
 પુત્રને આપે નહી પ્રભુ તાપ,
 બાળ દુલવી શીરદ્યો શીર આપ,
 શાણા થઇને શું ખાઓ થાપ—

પીતાજી

બાજરાવ—

૧૯

જરે જરે જરે કપૂત કુંવર મુજને શું સમજવ
 બહુ બકી મુજને શું બનાવ— જરે
 છેલે છેકરા શીખ શું આપ.
 બાળકથી કદી બીશે ન આપ.

નાનાસાહેબ—

કશ પ્રતાપ, છે અમાપ, માનો આપ,
ખાચરાવ —(ચાલ-ભવ) જરેં

નાનાસાહેબ ૨૦

પીતા લાન ભૂલોના, પછી પાપી સ્ત્રીને પાસે.
પુત્રને દસાવ્યો રૂંદેહા— પીતા

સાખી

સાચુ કહેતાં આ સમ, છે અવલો એ ન્યાય.
વીધ વેલી વાવે કદી, અમૃત ફળ નવ થાય.
કોગરના ફુલોના, પછી પસ્તાવો થાશે.
શત્રુને હસાવે રૂંદેહા— પીતા

ચટપટ— ૨૧

પીયે ફેવી ખાન્ડી ઉલ્યાંબ ખાટલીને ફેડી (હટ હટ)
મળી બેચાર દોસ્ત, જશુ' ખાવાને ગોસ્ત.— પીયે
પુલાવ પાંડે' સારા, ખાડે' આવલ હુ ખારા.
જાડે' મારગ મુઘારાની હું સટસટ.
રહીએ રાગ રંગમાં, કોના બાપની તમા.
ખારીને ધારીને રમશું વીજરીને ચાલો ચટપટ.— પીયે

ચ દ્રસેન— ૨૨

ગઈ ગૂમથઈ મસ્તાની એ ખારી રે મારી,

(૧૯)

કમ દુઃખ દીસ દુભાવ્યુરે મુજને વિસારી.
 વન વન તન ભટકેછે આજ,
 છોડી અનધન સુખ સહુરાજ.
 કાજ તારે થયો તારાજ,
 ધાજ કારી કર્યો નારાજ.
 આજથી છોડી સરવે લાજ,
 ભમીને ભાજ લઉં તારી.—

૩૪૭

દાસીઓ—

૨૩

બની ઠની સુદર શેકાળી શોભે શુગાર આ
 બુઓ નાબુક નવેલી નાર આ. બની૦

નાયકા—

મોડા ભુપ નમાવું ચુપ બનાવું,
 ધનધરા હરું કામ વશ કરું કૃતીમ પ્યારમાં. બ૦

દાસીઓ—

જગજીતા જાણે છે તમામ,
 હાવ ભાવે કરો સરવે કામ.

નાયકા—

જો ધારૂ તો ચારને નચાવું તારમાં રાઠા,

ગિસ્તોદ—

૨૪.

ધૂમડ નજ હરી બોલો તત્વ ટંટોલો અખીયન બોલો. ધૂમડ,

(૨૦)

હું જગત જાલમે જમકે અવસર ખોત અમોલો,
 રામનામ રસનાસે રટલે કૃતાંત કરી કો છાલો,   ધ્રુમડ.
 મૂરખ્યું માનંત સદા હમકારત હય કાલ
 પરનામર જાને નહી બડી કાલંકી ફાલ
 જોખન કે દીન ચાર હય તુટત તનકા તાલં
 મૂઠકાન કચુના ભજો દીનકો દેવ વ્યાલ.   ધ્રુમડ.

માયકા—

૨૫:

મુજે મારગરો ન, છના અચ્છાહયે,
 અગર ચીર દેખો ન, સીના અચ્છા હયે   મુઠ
 બાવરી બની શીરત મોહતજી મનસે,
 નહી ભાતા ખાના ન, પીના અચ્છા હય.   મુઠ
 એવકાન, સરકો કલમ કરયે મેરે તનસે
 બહેતર એવજ લેના કીના અચ્છા હય: મુઠ
 બુલબુલે સૈયાદ જુદા કર ન ગુલશનસે;
 અતર ખુશખો તરસે યે હીના અચ્છા હય.   મુઠ

ચટપટ—

૨૬

જો જો આ મારી સ્થીતી ખેચી લીધી ખવારી,
 મેં કર્મ કાળુ કીધું નીચ નારથી
 શઠ મદન શંકરે નાખ્યો બાળી
 શઠ મદન હેલુ મારી પ્રજાળી
 ભરમાયો વાતે ભોળી લીધી રક્ષા ચોળી
 નવ રીતી સારી ખોળી ધજત બધી ખોળી

(૨૧)

હું બન્યો બે હાલ તણે બ્રહ્મ અંશ થયો ચંદ્રાળ
જાગ્યો કુળમાં હું છુદ્ધી હીણા બાળ. બન્યો
નીચ નારી સંજે જાણું ન કોમ કાળ,

છોકરા—

૨૭

મારો મારો આ ચટપટને
ચુક્તીથી પગ પકડીને પછાડો આ ચટપટને.

ચટપટ—

ભાઈઓ ગૌ બ્રાહ્મણ જાણી ઉગારો આ ચટપટને

છોકરા—

પાક મેથીના પ્રેમ થકી ચખાડો આ ચટપટને મારો

ચટપટ—

તમ સહુનું કલ્યાણ જાણે નારો આ ચટપટને

છોકરા—

ફેંક ભાઈ કલ્યાણ કુવામાં પાડો આ ચટપટને
મારો

મસ્તાની—

૨૮

રસીયા રસિક મમ જગો જીવન મારા

(સીત સીત સીત)

તમે જગો જીવન મારા પાતળીયા પ્રીતમ પ્યારા

(સીત સીત સીત) રસીયા

(૨૨)

ધુતી નીદ્રાથી લપટાણા રે મુભાગી થઇ સપડાણાં
વીરહ અગનથી દુઃખી નવ કરો દારા (સીત સીત
સીત) રસીયા૦

શુભ અવસર આ વીતી જાયે રે પછી જાગેથી શુ થાયે
કમળ પ્રહારથી સદગુણ સજે સારા (સીત સીત
સીત) રસીયા૦

ગુણ ગુલાબ જળમાં દીડોરે લાગે મધુથી મીડો
સ્વામીને જગાડ ભાઈ ગુણ હું ગાઈશ તારા
(સીત સીત સીત-રસીયા૦

બાજરાવ— ૨૬

આવોજ આવ ન જરી રીસાઓ સલુણી સ્વામા પ્રાણુ
ભામની ભાવે ભેટીડે તુ હર્ષ ધારી--આવોજ૦

મંતાની—

દીયો ન દમ દાદ ન દઉ ધુર્ત વિદ્યા જાણી
સ્વામી મુજને મમળે પાણી નથી નથી હુ નાદાન આ,
કરો જંગ સુમ ગ રરી સામળીયા પાતળીયાજ
પ્રસન કરો.

બાજરાવ—

રહો રંગ અનંગ તરંગની લહેરે પ્રાણુ પ્રિયા સું
પ્રેમ કરો-દીઓ,

નાના સાહેબ—

૩૦

પાપીએ પ્રપંચથી ફસાવ્યો મને કળ છળ બળગાઈ
વ્યાપિ પીતુ કંશથી વિશેષ અનિતિ અવનિ તળમાં

બાચરાવ—

બોલ શું તું બહુ બળમાં વ્યાપે ઝાળ પળ પળમાં
તું અગાર મુજ કળમાં બોલે પ્રાણ આ સ્થળમાં

નાના સાહેબ—કૂર આ કળી રૂપે વશ્યો છે આપ નળમાં.

બાચરાવ—જા જા મૃત હોમ નહિ અ નળમાં—પાપી

મરતાની—

૩૧

ઈશ્વર આશો કોપ અચાનક અબળાપર આવો.
વીના વાંકથી એ વનમાળી મુજને શું તાવો—ઈં
ધર્મ કરતા ધાડજ વળગી શામળ કર સાવો.
ખાય દયા ડાકણને આતો ધરણીપતી ધાવો—ઈં
સદગુણ શાળી મમ સ્વામીને આવી સમજવો.
દયા દારાની દાખો દીલમાં દીનનો છે દાવો—ઈં
ધરો કાનમાં અરજ કેશવ કરૂણા નીધી કહાવો.
અબળા છું આધાર વીનાની બુડતાં બચાવો.—ઈં

(૨૪)

અંક ત્રીજો,

મરતાની—

૩૨

નફટ નિડર દુરરે ગમાર,

મરણનો માથે લે શીદ માર—

નફટ૦

કળ બળમાં વળી છળમાં છળાઇશ નહીં તલભાર-નફટ૦

શ્વે દ્રસેન—

. મ્યાસી પ્રેમી અધરામૃત રસનાને પ્યારીયા.-અહા,

હાંસી કાં રહેમી થઇને કર આ છે કારી ધા-અહા,

મરતાની—

પાપી તારી અતે ખવારી થાશ્વે તજને વું વ્યભિચાર,

નફટ૦

સીપાઇ

૩૩

ઝો બાપલીયા ખાધો ભૂતે ચીત મુજ ચળીયું અમકારે

ડાકણ શાકણ યક્ષ પીશાયણ મને ડરાવે દમકારે.

ગડબડ સડબડ જો કરું તો મને બળી ભય ભમકારે.

ધડબડ કરતું ધડપ લાઇ મું ધરણી પડીયું ધમકારે, ઝો૦

(૨૫)

શીરોમણી—

૩૪

કેવી અઠલ ઠોડીલાની કહોને જરીકં,
ગળે ધંટીનું પડ ધરી ઠીક ઠીક ઠીક.
શીખ દીધીએ માત, બારે ઘઈ રહેવું બાત,
તેથી ખુશી ખરેખાત, વઢો વાહ, વાહ, વાહ
આસરે સીધાવું ખાયડી બોલાવુ,
એવો કુ બહાદર જવાન (આ હા હા હા)
૩૫ કેવું મારું નરવરથી સારું જરા બે બે વારૂં
અરે હાં હાં હાં—

પદ્માણી—

૩૫

બેબન રંગે રંગાતી છાતી મુપકવ અનાર,
છાતી મુપકવ અનાર હીરાનો હાર ચોલીત મુખકાર.
રંગાતીઝ
કટી કેશ બારે લચકાતી વાયુ વેગથી હું વહી જતી,
ગાલઆ, લાલશા, રંગીલી, રસીલી, છબીલી હું નાર.
હશે પુન્યશાળી કેઈ અને ચાહનાર.— રંગાતીઝ

મળુળા—

૩૬

અલબેલી હું હું નાર નવેલી કેવી મારી ભરક
ચાલ ચરક મરક,
મળ્યો મંડી પતિ હું સ્વતાંત્ર છોકેલીને મીઠાને ફડક
મુદખનો મુંઝે હક.

(૨૬)

ચિત્રં પોલકું મુંદર સાડી રક્ષીપર ચસમાની ચમક
 દખી થાય સહુ છક,
 વર શાખીન હગ્ગલીશ મેન હું વર છોડી ઝાંકીના કર
 બસ ખોવી ન તક.

(યસ, યસ, આંસરાઈટ.)

બસ ગાર્ડનમાં જઈ બાંધુ તર્ક,
 માય માઈન્ડ કહો તે કરવું વર્ક.— અલબેલી૦

મંજુળા— ૩૭

લલનાની લટક ચાલ જુઓ સ્વામીન,

ચટપટ—

આહો હર્ષ વેલી વહાલી રતી રસમાં છે લીન.

મંજુળા—

(છતરીછે છળે,)

ચટપટ—

(બાળા બાંધ્યા બળે.)

મંજુળા—

પ્રેમ પાસ નાખવામાં દીસો પ્રણીજ,

ચટપટ

અરે રનેહ મુત્રે બાંધી કર્યો ચટપટને લીન.

મંજુળા—

(છે જોગાળા છેલ)

ચટપટ—

(કરો સેલુનની સહેલ,)

સસનાગ

શીરોમણી—

૩૮

સુધારામાં આસાર કે બાઝીનો ખાવોમાર,
લાગ લાગી ચાર, ગડદા તમાચાનો નહીં

પાર. સુ૦

તુંછે મારી હુંધું તારો જરીકતો વિચાર.

મંજુળા—મુઆ લેતો જાને ગમાર,

શીરોમણી—હાય વાગ્યા બાપલીયા બાર,

મંજુળા— (ગો આવે ઢેમ ફુલ સ્ફૂટીટ ખસગડ,)

શીરોમણી— (હાય બાપ આ વગી શુ ગડબડ)

મંજુળા— (વળી બડબડ લે તારે થપ્પડ)

સુ૦

ભગલો—

૩૯

હા ભરો શીરોમણી સાબરે,

બાપુ મલ્લ પત્ત તમે ચાલો,

પદ્મણી—

આપણે હહી દુધમાં લાભરે

સરી લીધે મેં મનથી બહાસો,

(૨૮)

શીરોમણી—(ભગલા તું છે શાહુરે)

ભગલો—(તે પાડ આપનો બહારે)

પદ્મણી—(હવે રાતે રમત માણે રે)

ભગલો—

(ઠીક છે બાપજી હાં હાં હાં

બેઠમજી છે રાત આંધળા

બસ માશુકથી માહાલો)

ડંગરં

લક્ષ્મી—

૪૦

નવ જાણું અગમાં મુજને આ શું થતું હશે

નવ રાત્રી રંગમાં દીલ ફરદી આ થતુ હીશે

ઉર સ્થળ બે ઉપસી આવે ચિત્ત ચ ચળના ખતાવે

હવે હું થઈ કામની મટી મુઘા નામની

નીત બો જગમાં જબરાઈથી જતાં ધશે.

નવ૦

લક્ષ્મી—

૪૧

રે સહુણા શામ જાઓ શું દુઃખી કરી,

અરે આ મીન વારી વિલુ જશે નક્કી મરી.

નાનાસાહેબ—

શાહીરે સુખકર તું, દુઃખ હરતું,

દાંચે રહી ઠરી મુઠરી

(૨૯)

સિક્કમી—

માણી રે નહીં જરી તમસંગ હું,
રતી રંગ હું વિધિએ પુટી કરી,

નાનાસાહેબ—

ગારી કાં ઘેલી થા ઘેલી થા
મીલાવશે હરી.

તે સહજા,

કલ્યાણસ્વામી— ૪૨

દેવા દેવ ક્ષમાળ ગુરુ દીનના.

શેવા કરે શક્તીથી

દેવા દરશન આવી ઘો નરહરી,

ભાવે ભજું ભક્તીથી.

ઠાલો તાપ કૃતાપ તન તણા.

ભાળો રૂડી રૂક્તીથી.

આધી વ્યાધી ઊપાધીને ચળ કરી,

પાળો પ્રભુની ભુક્તીથી.

મસ્તાની— ૪૩

નીરાકાર નીરંજન નાથ હરી,

ક્ષમા કરજો સ્વામી મમ દોષ,

તજીને રોષ દયાળુ તાત હરી—

નીરાકાર

મમતામાં બૂલી ગઈ વંજને બાણી વિકર નવ વાગ

(૩૦)

ધાયા કૂર ધાર લગવી જાત હરી— નીરાકાર
કર્મ કુડાં કહેતાં કપુ'જીં બહુયા નહીં સાક્ષાત.
હવે રહ પાત કરૂં આપખાત હરી— નીરાકાર૦

પદ્મણી—

૪૪

બની બની તારા રૂપે હું દીવાની,
આરા પ્રેમે હું થઇ તારી બની.

ભગલો—

વહાલી વસો મુજ આવી અતરમાં,
મોહની નાખી વશ કીધો મુખંતરમાં.

પદ્મણી—

તારી સારી, આંખો કારી, કામજુગારી
વારી વારી
ચેહરો ન કોઇ તુજ સાની. (હલો હલો,) પ્યારા૦

ભગલો—

આવો આવો આરા આવો દયા લાવો
મહેરબાન,

પદ્મણી— દયો પ્રીતોની આજે નીશાની (હલો હલો) પ્યારા૦

(૩)

ભગલો— ખારી આવો લેટી બવો,

(વાહલી એમ કાં વિચારો છો આવી બવ.)

પત્તાણી—(રાખો કાંઈ લજ્જા શરમ)

ભગલ—(મીઠી ખારી બવા લો)

૧—(ધરો કાંઈ મનમાં ધરમ)

—(મોજ મળ થાવા લો)

—(હાથે હાથ ઝાલીને લટકાથી ચાલીયે મલકના)

—(હું મોકેર તુ થઈ ઠકરાણી)

૫ : છા—(ઓય ઓય)

રહેવું આનંદ રોજ મોજ માણી— ખારા

કંચની—

૪૫

રમ રમ જનનનન બીજવા,

ગઝત પુની ધુધર કરત ધુમ ધનનનનનન

બાજત મુદંગ ખુમ ખનનનનન— રમ

સમે મુરેનકી, ફોર ઘોડત હય,

તાન મુદત સર સનનનનન—

રંગ રાગથી મહેર મનનનનન.

કંપતી રહે મુખ મનનનનન.

(૩૨)

સર્વપાત્રો—

૪૬

સ્વામી મુલમામી અંતરયામી બહુ નામી ધર દયા.

કાર્ય કુડાં કીધા નષ્ટ નરાધરોતો જુમાં નહુ.

જીવન ભ્રમ તણા લીડ લંજન કરણા કરજો કાન. —૨૫

નીચે લખેલી જુએ શ્રી ભારત નાટક સંઘ
નીનો મુકામ જ્યાં હોય ત્યાંથી મળશે. મારે
સાહેબને જોઈતાં હશે તેમજ રોકડી દીઠતથા
મંગાવી લેવાં. નાટક કામજી રાખવામાં
આવશે નહીં.

નામ.

દિંશન.

વિર-વિજય નાટકનાં માયનો...	...	૧—૨—૦
રમણસિંહ	...	...
હરિશંકર...	...	...
અજીતનિહ	...	...
જોગીરાજ	...	...
કૃષ્ણ ચન્દ્ર	...	...
મુખ-ચા...	...	...
વિજય-કમળા.	...	...
અ પ્રતિષ્ઠ.	...	...

શ્રી ભારત નાટક સંઘ

